

առջև, կը պահէ իր սրտի գունակութիւնը ամենէն ծանր յոգնութեանց մէջ, զուարթ կը մնայ իր յայտին հանդէպ եւ բարի իր սիրուն մէջ, ինչպէս հոգեպէս ու բարամիտ մարդը, որ տէրն է իր կեանքին, Աստուծոյ եւ անոր ծառայութեան զգացումովը նոյնիսկ, Այսպիսի մէկն էր ստուգապէս Քրիստոնէութեան մեծ առաքելը Պօղոս, որ իրաւունք զգաց իրեն ըսելու Ազգաշատեն իմ փառաւոր առնեմք:

Թ. Ե. Գ.

ՄԱՀՈՒԱՆ ՆԱԽԱԶԳԱՑՈՒՄԸ

ԵՒ

ՃՇՄԱՐԻՏԻՆ ՀԱՄՈՂՈՒՄԸ

(ՎԱՐՊԱՎԱՐԻ ՆԻՐԱՐԻ)

(Բ. ՊԵՐՏ. Ա. 12 — 19)

Այս երկուքն վերջինն է անշուշտ գեղապանց եւ անփոխանակելի ազդակը՝ որմէ ամէն գործիչ, Աւետարանիչը մանաւանդ, պիտի ստանայ իր եռանդին ոյժը:

Համոզում, ճշմարտութեան մասին հաւատք դարձած համոզում. այն է գաղտնիքը այն հրաշալի յաջողութեան, զոր ունեցաւ Քրիստոնէութիւնը երկրի վրայ, առաջին օրէն՝ ուր քարոզուիլ սկսած, ու մինչեւ ցարդ:

Առաքելները տեսան եւ հաւատացին իրենց ձեռքով շօշափեցին իրենց հաւատքին առարկան, պատրանքի վրայ չգրուեցաւ իրենց կրօնական համոզումներուն հիմը:

Զգացումած եւ ըմբռնուած այսպիսի փորձառութեան վրայ հաստատուած այդ հաւատքն է որ ժամանակին հետ անվիրջ շարունակուեցաւ անոնց հետեողներուն մէջ, հետզհետէ միշտ աւելի ոգևորելով եւ պայծառանքելով քրիստոնէական բարոյականը եւ գիտութիւնը: Այնպէս որ, թէ՛ առաքելները՝ երբ կը քարոզէին կամ կը գրէին, եւ թէ՛ իրենց ժամանակակից կամ յաջորդ սերունդները՝ անոնցմէ իրենց փոխանցուածը լսած կամ կարդացած ատեններ, ամէնքն ալ ամենէն աւելի առաջնորդուեցան ու՝ մտածութիւնէն թէ իրենց առաջածը կամ հաղորդուածը Պաճուճեալ առաջապէսները չեն երբեք:

Դիցալորոն զրոյցները, պիղծ եւ պառակեան պատմութեանքը, կրօնի մտքօք ոգիէն հեռացնող օտարաբանութեան խառնուրդը տեղ չկրցան գտնել կամ շինել բնաւ իրենց՝ քրիստոնէական գրականութեան մէջ, որ բոլորովին գրաւուեցաւ Քրիստոսի միջով զօրութեան եւ լուստեանական գաղտեան, այսինքն երկրաւոր առաքելութեանց եւ երկրաւոր արգարտութեան խորհուրդներով միայն:

Այդ տեսակետով ինչ վստահութեամբ որ խռնեցան կամ գրեցին առաքելները՝ արհեստեսի եւ անձամբ լսողի աներկեալ նութեամբ, նոյնքան զիտակից հոգեւոր արտայայտուեցան յետոյ գարուց ի դարս իրենց հետեողները, անննգ եւ երկուշտ հաւատացեալի յայտնատեսութեամբ. վասն զի ինչ որ ըսաւ եւ գործեց Քրիստոս անձամբ, երբ մարդոց մէջ էր մարմնով եւ անոնց հետ կը շրջէր՝ իրենց փրկութեան համար, նոյնը լայնագոյն իրականութեան մը դաշտին վրայ յայտարարեցին եւ արդիւնագործեցին քրիստոնէական միտքը եւ կեանքը՝ Քրիստոսի հոգեւոր մարդկութեան հոգեկան կատարելագործումին համար. ու աւետարանի ազդեցութեան շրջանակէն ներս ապրողները ամէն դարու մէջ տեսան եւ շօշափեցին իրենց հաւատքին առարկան, եւ այդ պատճառաւ միանշուժ ընդ միշտ խելամուտ եղան թէ ցնորքներէ չէ բնաւ որ առաջնորդուած են իրենց կրօնական կեանքին մէջ:

Փորձառութիւն, համոզում, հաւատք, աստեղ հղան միշտ կազմիլ տարբերը քրիստոնէական կեանքի ճշմարտութեան, մերթ մին եւ մերթ միւսը լինելով արտադրիլ եւ արտադրեալ իրարու. այնպէս որ որչափ եղբայրիկ զգային ինքզինքնին՝ անոնք որ տեսած ըլլաւուն համար հաւատացին, նոյնքան երանական հոգեւորական մ'ունեցան նաեւ անոնք որ հաւատացած ըլլաւուն համար կրցան տեսնել, աւելի ներքին քան թէ արտաքին փորձառութեան վրայ հիմնելով իրենց հաւատքը:

Ամէն պարագայի մէջ, ճշմարտութեան համոզումն է որ լեցնուած է միշտ քրիստոնէին հոգին՝ վերաբերութեամբ իր հաւատքին. անոր համար իր կրօնական կեանքին իրականութիւնը ոչ միայն իբր ժամանակին մէջ կատարուած բան մըն է կամ դործ մը,

այլ նաեւ վաղուց կանխասացուած ստուգութիւն մը՝ զոր սուրբ տեսանողներու ներայեցողութիւն մը դարեւ առաջ ընդ-նշմարած է և ծանուցած։ Այնքան խոր հիմնքով վրայ խաբսխուած է անոր հաւատաքին զօրութիւնը։

Այդ է պատճառն որ քրիստոնէական դործիչը, երբ կը զգայ վերջին ժամուն մերձեցումը, անգամ մը ևս կը համագրաւուի իր անցեալին յուշերովը, և խանգաւ վառութեանը՝ զոր կուտան անոնք իրեն, կը փափաքի հազարդ ընել իր շուրջիները, զարուցանելով զանոնք յիշատակներով սուրբ յոյզերու եւ կազդուրի խորհուրդներու, որոնք իրեն համար ունեցած փրկկարար արդիւնքը այդ պահուն է մանաւանդ որ կը զգայ ինքը աւելի քան երեք։

Ու ատիկա կ'ընէ անառարկելի պարտականութեան մը զգացումովը, զի մահուան դրան մէջ, այսինքն՝ ըստ մեր հաւատքին՝ անմահութեան սեմին վրայ, այս կեանքի խաւարին առջև բացած միւսին լոյսին մէջ, մարդ շատ աւելի ժաջրուած հոգիով մը կրնայ ճանչնալ բարին և ճշմարիտը, ու այնքան աննախընթաց պայծառամտութեամբ կը խելամտէ յաւիտենական արդարութեան, Գրիստոսի վերջին գալստեան խորհուրդին պատկերովը, որ չի կրնար վերջին անգամ մըն ալ՝ հանդիսանալ շնչտով՝ չհրատարակել անոնց ստուգութիւնը։

Ճշմարիտ հաւատացեալին համար մահուան նախազգացումը ճշմարիտին համար զուրկ լուսաւորող գերազանց պահն է։

Թ. Ե. Գ.

ՏՈՎՈՍԱԽՈՐ ՓՈԽԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՆ ՀՐԷԻՑ ՔՈՎ

Ա. ՄՈՎԱՍԻՍԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

Մովսիսական Օրէնքը Հական տարին-րութիւն մը կը դնէր պարտաւէրներու նըկու գասակարգերու միջև։

Նախ՝ Իսրայելացիները ու այն օտարականները կամ պանդուխտները՝ որոնք Հրէից մէջ կը բնակէին և ընդունած էին անոնց կրօնական ու ընկերական սովորութիւնները։

Եւ ինչպէս թուում է ընդհանրապէս, որ Երկրորդ Օրէնքը ծանրաբանները քննաքննաւ յարած չէին հրէական ազգին։

Եւ Իսրայելացիները ու անոնց յարած օտարականները։— Ասոնք պարզապէս մերձաւոր կը համարուէին։ Ասոնց եղած փոխառութիւնը պէտք էր ըլլար բացարձակապէս անշահախնդիր ծառայութիւն մը։

Եւ թէ իմ ժողովուրդէս մէկուն փոխտան, կ'ըսէ Աստուծոյ Ելիքի մէջ, անոր հետ վաշխառուի պէս չվարուիս. անկէ տոկոս չպահանջես (Ելք ԻԲ. 25)։

Միեւնոյն պատուէրը նաեւ Ղեւտացւոյց Գիրքին մէջ.

«Եւ թէ աղքատանայ եղբայրդ ու ձեռքով տկարանայ՝ թու թովք պատուարես զայն, ըլլայ անիկա եկ կամ պանդուխտ, և թու թովք ապրի անիկա, Մի՛ առնիր անկէ

ոչ վաշխ ոչ տոկոս . . . քու դրամդ տուկոսով չտաս անոր և քու կերակուրդ չտաս անոր չահու անկեկալութեամբ» (Ղեւտ. ԻԵ. 35-37)։

Վերջապէս միեւնոյն պատուէրը նաեւ Երկրորդ Օրէնքի Գիրքին մէջ։

«Բաւեզորովէ վաշխ չընդունիս ոչ դրամի և ոչ կերակուրի համար և ոչ փոխտուածի ոչէէ բանի համար» (Բ. Օրէնք ԺԿ. 17)։

Գիտելի է որ չահ կամ տոկոս բառին երբայեցորէնք է նեղի որ կը նշանակէ խածնել։ Արդարեւ խածնել կամ ուտել է պարտականը՝ երբ փոխ տրուած է աւելի պահանջուի անկէ։

Տոկոսի փոխարէն պահանջատէրը կըրնար գրաւ մը առնել։ Արդար էր որ անիկա երաշխիք մը ունենար իր փոխ տուած զըրամին դէմ։ Այդ երաշխիքը կը ջնջուէր քահայն՝ յորեկենական տարիին, երբ ամէն ընտանիք իր սեպական կալուածին տէր կը գտնար։ Իսկ փոխ տրուած դրամը թէև չէր պահանջուէր նոյն յորեկենական տարւոյն մէջ, բայց չէր ալ ջնջուէր, կ'ըսէ Յովսեպոս։ Ինչպէս շարաթ տարին հոգը չէր մշակուէր, այնպէս ալ նոյն տարին կարելի